

STARÝ A NOVÝ ZÁKON

(Richard Jan Hons, duben 2026)

Tento článek je úvahou o Bibli, která není jednou knihou, ale celou sbírkou knih. Je rozčleněná do dvou velkých částí, které se nazývají Starý zákon a Nový zákon. Současná kanonizovaná podoba Bible pochází ze 4. století po Kristu.

Knihy Starého zákona jsou starší a představují věroučný základ judaismu – židovského náboženství. Nový zákon je mladší, přináší zvěst Ježíše Krista a je základem křesťanství. Charakter obou těchto částí je na první pohled odlišný. Starý a Nový zákon stojí svým charakterem proti sobě, i když jsou součástí jedné Bible. Právě o tom budou následující řádky. Bude to pohled z pozice laika a studovaný teolog nejspíš nebude souhlasit. V horším případě mu z toho budou vstávat vlasy hrůzou na hlavě. Ovšem Bible, Kniha knih, je určena širokému publiku, tedy všem lidem, nikoliv pouze úzkému okruhu vyvolených. Nakonec před Bohem jsme si všichni rovni a nikoliv, jak to bývá ve světské realitě, kde jsme si rovni, ale někteří jsou si rovnější.

Srovnání Starého a Nového zákona je zajímavá otázka, která stojí před každým věřícím, a co si budeme namlouvat, zdaleka se nejedná o jednotný pohled. Navíc nebudu asi daleko od pravdy, když řeknu, že velké množství křesťanů nemá v této otázce vůbec jasno. Zdráhají se ji položit, zamyslet se a odpovědět si na ni. Jelikož křesťanská tradice je hluboko zakořeněná v našem kulturním podvědomí, měla by zajímat i přemýšlivé ateisty, včetně těch militantních.

Starý zákon je dost objemný, skládá se z řady knih a, jak už samotný název napovídá, je daleko starší. Některé starozákonné příběhy najdeme v jiných velmi starých spisech. Například příběh o Noemovi a Noemově arše je součástí mezopotámského Eposu o Gilgamešovi.

Zajímavé je podívat se na charakter příběhů, kterých je ve Starém zákoně opravdu hodně. Protagonisté, hlavní představitelé patří téměř vždy k společenské honoraci. Jsou to králové, vojévůdci, náčelníci a podobně. Tím se Starý zákon nikterak neliší od obdobných starověkých spisů. Samozřejmě nechybí proroci. Otroci a prostý lid do běhu dějů nezasahují. To by tak hrálo věnovat jim větší pozornost! Představují pouhý komparz na dokreslení scény.

Dalším charakteristickým znakem Starého zákona je množství bojů a fyzických likvidací. Nechybí hrdinové a jejich heroické činy. K tomu připočteme „kastovní princip“. Ve Starém zákoně máme vyvolený židovský národ s privilegii a ty ostatní – tedy plebs. Nedílnou součástí dějů je msta a dědičný hřích. Starý zákon není ve znamení smíru, ale pravidla „oko za oko, zub za zub“. Běžné jsou formulace typu: „Až do sedmého pokolení budete ... „

Ve Starém zákoně najdeme spoustu pravidel, kterými se dodnes řídí ortodoxní židovští věřící. Tuším, že jich je přes šest set. Spočítat jsem se je nepokoušel. Vidím tu tak trochu paralelu se současným stavem světské zákonodárné moci, kdy regulací je tolik, že se v nich neorientují ani právníci. Starý zákon je tedy opravdu takovým pregnantním náboženským zákoníkem. Ostatně s muslimským Koránem je to podobně.

Nový zákon je zcela odlišný. Jeho základem jsou čtyři evangelia, která ústy Matouše, Marka, Lukáše a Jana tlumočí zvěst Ježíše Krista, Božího syna, jenž se za nás hříšné obětoval na kříži. Ta zvěst je zcela jednoduchá, ale pro mnohé obtížná na pochopení a přijmutí. Ten, kdo

v Krista uvěří a bude litovat svých špatných skutků nebude zatracen, ale bude spasen a získá život věčný.

Tak to je věroučná stránka Nového zákona. Ateisté necht' ji klidně přeskočí.

Co se týče životní filozofie a ponaučení pro praktický život je odlišnost od Starého zákona ještě zřetelnější. Žádný zákoník se spoustou paragrafů! Máme zde desatero, ale i stručnější univerzální pravidlo: „Chovej se k druhému tak, jak chceš, aby se on choval k tobě. V tom je celý Zákon a proroci.“ Myslím, že dosud nikdo nepřišel s lepším principem mezilidského soužití!

Nový zákon má filozofii lásky a odpuštění, nikoliv msty. Nedělá rozdílu mezi lidmi a národy na základě vyvolení. Také nezná „dobrou válku“.

Tímto ovšem rozdíly mezi Novým a Starým zákonem nekončí. Snad poprvé v historii se v Novém zákoně vše točí okolo prostých lidí – rybářů, řemeslníků, dokonce i opovrhovaných nevěstek – to jsou novozákonní hrdinové. Žádní papaláši a vojevůdci!

To jsou ve stručnosti hlavní rozdíly mezi Starým a Novým testamentem. Nic snadnějšího, než si vše v Bibli ověřit a udělat si vlastní závěr. Pro mě osobně je novozákonní poselství asi tím nejlepším klíčem k životu.

Na závěr musím podotknout, že novozákonní zvěst je výzvou pro člověka. Může si ji vzít k srdci a nemusí. Nijak to nesouvisí s reálnou praxí křesťanských církví v minulosti a v současnosti. Když se církevní praxe s novozákonní filosofií rozcházela a rozchází – takových případů najdeme v historii bezpočet – potvrzuje to pouze pravidlo, že, co může člověk zneužít, to také zneužije. Bohužel!

